

Advies van de informateur aan de gemeenteraad van Hilvarenbeek met betrekking tot de formatie van een nieuwe coalitie.

De opdracht aan de informateur is te adviseren over de mogelijke samenstelling van een daadkrachtige en slagvaardige coalitie, waarbij recht wordt gedaan aan de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026.

De uitslag van de verkiezingen luidt als volgt:

- VVD 8 zetels (+3)
- HOI Werkt 7 zetels (-2)
- CDA 2 zetels (-1)

Op 23 maart heeft een duidingsdebat met betrekking tot deze uitslag en de gevoerde campagne plaatsgevonden, onder onafhankelijk voorzitterschap van de burgemeester. Tijdens die bijeenkomst heeft de VVD als grootste partij mij als informateur voorgedragen. De twee andere fracties zijn akkoord gegaan met deze voordracht.

Het informatieproces.

Er hebben gesprekken plaatsgevonden in verschillende samenstellingen. Alle drie partijen hebben 2 gesprekspartners afgevaardigd, actieve politici en geen bestuursleden.

De gesprekken zijn gevoerd met:	VVD	Wil Vennix
		Rens Schapendonk
	HOI Werkt	Martijne van Dijk
		Jelle van den Corput
	CDA	Jan van de Wouw
		Cathy Noordergraaf

Er werd twee keer gesproken in partijverband, één keer in tweetallen en één keer met alle zes gesprekspartners om tafel.

- VVD: 13 en 17 april
- HOI Werkt: 1 en 15 april
- CDA: 8 en 13 april
- VVD en HOI Werkt: 20 april
- HOI Werkt en CDA: 20 april
- VVD en CDA: 20 april
- VVD, HOI Werkt en CDA: 22 april

De informateur benadrukt dat het proces rond de (in)formatie eigenlijk altijd effect heeft op de (in)formatie over 4 jaar. Dat blijkt ook uit de grote hoeveelheid referenties aan en beelden over de formatie van 4 jaar geleden en zeker ook over de formatie van 8 jaar geleden, die uitmondde in een raadsbreed akkoord, waar eigenlijk uiteindelijk niemand heel gelukkig mee was. Vastgesteld wordt dat er inmiddels veel onderzoek is gedaan naar en ervaring is opgedaan met raadsbrede akkoorden. Kortom, op dit punt zijn veel smaken mogelijk.

Samengevat: als je het nu goed en zorgvuldig doet, heb je daar ook over 4 jaar nog plezier van.

Tegen die achtergrond is gedurende ongeveer 3 weken vertrouwelijk, heel intensief, maar vooral ook heel open en toekomstgericht met elkaar gesproken. Onderlinge onduidelijkheden of misverstanden zijn uitgesproken.

Ik wil de drie partijen heel hartelijk bedanken voor hun open houding, de inspirerende gesprekken en hun actieve meedenken. Overduidelijk is naar voren gekomen dat de onderlinge verhoudingen uitstekend zijn en dat iedereen dit graag zo wil houden. Ook veel dank aan Frits Slootmans (communicatieadviseur ad interim bij de gemeente Hilvarenbeek), die verantwoordelijk was voor het organiseren van de gesprekken en het maken van de gespreksverslagen, mij heeft behoed voor onvolkomenheden en als link met de ambtelijke organisatie fungeerde.

Mede met het oog op de openbaarmaking van de gespreksverslagen hebben de drie partijen de conceptverslagen kritisch gelezen en van aanvullende

informatie en nadere duiding voorzien. Deze aanvullende zaken zijn meegenomen in de verslagen en het verdere proces.

Afgesproken is door partijen dat nu nog niet heel diep over inhoudelijke dossiers gesproken zal worden. Maar natuurlijk komt de beleidsmatige inhoud af en toe om de hoek kijken. Veel aandacht wordt besteed aan de verschillende bestuursvormen en samenwerkingsvormen, met mogelijke bijbehorende afspraken.

In de formatiefase komen dan een bestuurlijk programma, portefeuilleverdeling over de partijen en de personele invulling van het college aan de orde. Vooralsnog in deze afgesproken volgorde. Eensgezindheid is er ook over de vrijheid die elke fractie heeft met betrekking tot de werving van zijn eigen wethouder(s). Tevens zien partijen drie fulltime wethouders als de gewenste collegebezetting. De fractiegrootte kan tot uitdrukking worden gebracht in de zwaarte van de portefeuilles.

Bloemlezing op hoofdlijnen uit de besproken onderwerpen

Deelt u de opdracht aan de informateur?

Wilt u wel of niet deelnemen aan de coalitie?

Welke bestuursvorm(en) staan u voor ogen?

Wat zijn uw bestuurlijke speerpunten en wat zijn mogelijke breekpunten?

Wat ging er wel of niet goed in de afgelopen raadsperiode?

Hoe groot is de bereidheid om compromissen te sluiten?

Wat wil uw fractie over vier jaar zeker bereikt hebben?

Zijn er problemen in de relatie tussen fracties, zijn er onuitgesproken kwesties of misverstanden tussen fractieleden?

Enzovoort.

Er speelden wat onderhuidse emoties en misverstanden tussen VVD en CDA. Beide partijen wilden dit graag in een onderling gesprek uitspreken. Dit gesprek

in het begin van de informatiefase, dat uitsluitend ging over de onderlinge verhoudingen, heeft veel opgehelderd en de lucht geklaard.

Korte samenvatting van de gesprekken per partij

VVD

De VVD kiest als eerste voorkeur voor een meerderheidscoalitie van VVD en CDA, waarmee de VVD zich inhoudelijk het meest verwant voelt. De VVD ziet bij beide partijen bereidheid te bewegen en heldere keuzes te maken. Ook proeft de VVD bereidheid om mogelijk op enkele punten het beleid bij te stellen. Deze coalitiesamenstelling levert, aldus de VVD, de meeste kans op een daadkrachtig en slagvaardig bestuur op.

Tweede keus is een meerderheidscoalitie van VVD en HOI Werkt. Ook zo wordt recht gedaan aan de uitslag van de verkiezingen. De VVD geeft aan dat zij zich realiseert dat één partij in de oppositie eenzaam is. Hier spreekt ervaring. Bij deze combinatie ziet de VVD wel het risico van weinig besluiten nemen.

Daarbij kiest de VVD (met behoud van eigen verantwoordelijkheden) voor een nauwe relatie tussen raad en college, die rolvast opereren.

De VVD ziet in de verkiezingsuitslag een duidelijk signaal dat de kiezer bijstelling van het beleid wil. De VVD geeft om die reden aan geen voorstander te zijn van een raadsbrede coalitie, waarbij het risico bestaat op waterige compromissen. Hoewel zij erkent, dat er anno 2026 veel verschillende smaken en mogelijkheden zijn, is de VVD erg huiverig op dit punt, ook omdat hierdoor moeilijker recht kan worden gedaan aan de uitslag van de verkiezingen. Bovendien acht de VVD de slagkracht van het college zo minder groot en verdient elke raad ook een sterke oppositie.

Kortom, de VVD kiest niet voor een raadsbreed akkoord, ook al wil zij dit niet als breekpunt aanmerken.

De VVD pleit voor een zelfstandige gemeente, die haar ambities echter ook wel waar moet maken. Op specifieke punten ondersteuning aan Tilburg vragen is, indien nodig, een reële optie.

Alle ambities voor het buitengebied, van Omgevingsvisie en landbouwtransitie tot woningbouw en woonzorgvisie, verdienen maatwerk en mogelijk bijstelling van beleid. Daarbij is voor de VVD een vriendelijk ondernemersklimaat heel belangrijk. Verduurzaming en vergroening moeten ook praktisch en economisch haalbaar zijn.

In het kader van de opvang van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders is de Spreidingswet ook voor de VVD een gegeven.

HOI Werkt

Een raadsbreed akkoord heeft de sterke voorkeur van HOI Werkt met een coalitie met drie partijen. Daarbij gaat het om een hedendaags akkoord, waarbij vele vormen mogelijk zijn. Er zou goed onderzocht moeten worden welke vorm het beste past bij Hilvarenbeek. HOI Werkt wil inwoners nauw en frequent betrekken bij beleidsontwikkeling. ‘Hoe breder hoe beter’, luidt het adagium van HOI Werkt. De motivatie hierbij betreft het voorkomen van wipwap-beleid. Ook worden op die manier de inwoners het best vertegenwoordigd, wordt recht gedaan aan de verkiezingsuitslag, heeft de gemeente een krachtiger positie, wordt het college met een krachtiger mandaat op pad gestuurd en is het beter voor het lange termijnbeleid. Wel moeten partijen zich goed kunnen profileren op hun eigen politieke speerpunten (‘kleur op de wangen’). Ook geeft HOI Werkt aan mee te willen gaan met voorstellen van VVD of CDA. Transparantie van beleid is voor HOI Werkt cruciaal.

Als tweede voorkeur zou samenwerking met zowel de VVD als het CDA in een meerderheidscoalitie goed kunnen. HOI Werkt formuleert dan uiteindelijk als tweede keus samenwerking met de VVD, omdat deze combinatie het meeste recht doet aan de verkiezingen. Wel zou samenwerking met het CDA als oppositiepartij daarbij ook goed bekeken moeten worden. Zodat recht wordt gedaan aan de twee CDA-zetels.

HOI Werkt realiseert zich dat in de oppositie belanden ook een optie is.

CDA

Ook voor het CDA heeft een raadsbrede coalitie de sterke voorkeur. Volgens het CDA zijn de drie partijen het over 90% van de dossiers eens. De overgebleven 10% (door het CDA aangeduid als 'vrije kwesties') biedt partijen de kans zich te profileren. Zo zou voor het CDA een daadkrachtig en slagvaardig bestuur kunnen worden gevormd. Elkaar vertrouwen en wat gunnen en rolvastheid zijn voor het CDA essentieel.

Het CDA heeft in de periode 2022-2026 na een moeizame start goed samengewerkt met HOI Werkt, zeker nadat het CDA toetrad tot de coalitie en het CDA-addendum werd aanvaard.

Het CDA wil niet bij elk thema een uitgebreide inwonersraadpleging.

Voor het CDA is de opvang en huisvesting van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders een belangrijk punt

CDA geeft aan inhoudelijk dichter bij de VVD te staan. Bijvoorbeeld op het punt van het buitengebied.

Het CDA kiest als tweede optie voor een meerderheidscollege met de VVD. Deze tweede keuze vloeit voort uit het gegeven dat de VVD als winnaar uit de verkiezingen is gekomen, onder andere vanuit de wens van de inwoners om niet dezelfde koers voort te zetten. Belangrijk hierbij is voor het CDA dat zij, ook met maar twee zetels, beleidsmatig de ruimte krijgt van de VVD.

Het CDA geeft bij beide opties aan een wethouder te willen leveren.

Advies

De tegeltjeswijsheid 'kiezen is verliezen', is ook van toepassing op de advisering over het formatieproces van een nieuwe coalitie.

Het feit dat het 'maar' om drie partijen gaat maakt het zeker niet gemakkelijker.

Op basis van alle open en constructieve gesprekken, waarvoor nogmaals dank, is mijn eerste conclusie dat ik de gemeente Hilvarenbeek een raadsbreed akkoord zou gunnen. Het zou in mijn ogen passen bij de omvang en bestuurscultuur van Hilvarenbeek. Maar..... er is ook unaniem geconcludeerd

dat je hier alleen voor moet gaan, als iedereen daar ook echt 100% voor wil gaan. Met andere woorden, als alle geesten daar rijp voor zijn. En dat is in de huidige situatie (nog) niet het geval. De VVD heeft, als winnaar van de verkiezingen, duidelijk aangegeven dit niet als kansrijke optie te zien, omdat zo niet voldoende recht kan worden gedaan aan de verkiezingsuitslag. Ook al heeft zij dit niet als daadwerkelijk breekpunt willen aanmerken.

Om die reden adviseer ik om een meerderheidscoalitie van VVD en CDA te onderzoeken. Deze combinatie doet zeker recht aan de verkiezingsuitslag en wordt door beide partijen als gewenst en kansrijk gezien.

Daarbij adviseer ik een formateur aan te stellen, die het vervolgtraject kan begeleiden.

Bijlagen: Logboek gespreksverslagen.

Hilvarenbeek, 6 mei 2026

Informateur Tanja Klip-Martin